

“El mercat no té cor”

Paül A. Samuelson ha marcat com cap altre la doctrina de l'economia política del segle XX. Milions d'universitaris de tot el món han conegut les relacions econòmiques amb el seu llibre, publicat el 1948, *Economics: An Introductory Analysis*, que ja va per la divuitena edició. Samuelson, fill d'un droguer, va néixer a Gary, a l'estat d'Indiana, va estudiar a la Universitat de Chicago i més tard a Harvard abans de ser catedràtic assistent al Massachusetts Institute of Technology (MIT) a Cambridge, prop de Boston, l'any 1940. A començament de la dècada dels seixanta va ser assessor en temes d'economia del president John F. Kennedy. Aquest premi Nobel està jubilat des del 1986, però Samuelson, de noranta anys, continua treballant quatre dies la setmana al seu despatx de l'Sloan School of Management, escriu diversos assaigs i articles i, com diu la seva ajudant, en té deu més al cap.

—**Doctor Samuelson, les relacions entre els Estats Units i la Xina s'han tensat, els francesos i els holandesos han rebutjat el tractat per a la Constitució de la UE perquè tenen por de la competència de l'Europa de l'Est, la deslocalització del treball espanta la gent. La idea del comerç lliure està en retrocés?**

—El fantasma del proteccionisme sempre sobrevola tota societat moderna. Els Estats Units, procedents d'un passat colonial, són coneguts per la seva política proteccionista. Els republicans, el partit del president George W. Bush, sempre han estat el partit del proteccionisme. Potser les nostres arrels darwinistes en són responsables: a la selva només es pot sobreviure quan es va en compte amb els estranys.

—**A les aules els estudiants d'econòmiques aprenen unes coses completament diferents...**

—És cert. És un dels fonaments més importants que aprenen, que el comerç lliure millora necessàriament les condicions de vida de la gent i que l'especialització i la diversificació són un avantatge per a tothom, tant per als paï-

L'economista més famós d'Amèrica, Paul A. Samuelson, parla de les tendències proteccionistes en l'economia mundial, dels perdedors de la globalització, de l'arriscada política de deute dels Estats Units i del judici que el seu professor, Joseph Schumpeter, faria actualment del capitalisme.

sos pobres com per als rics. La primera prova, la va proporcionar el gran economista anglès David Ricardo l'any 1817.

—**I avui això ja no és aplicable?**

—Han estat mai en un supermercat Wal-Mart?

—**Sí, per què?**

—El que té Wal-Mart d'especial és que l'empresa pot comprar mercaderies a molt bon preu, sobretot a la Xina. Si visita un establiment de Wal-Mart, el més normal és que trobi americans pobres que compren productes barats, així poden millorar enormement les seves condicions bàsiques. Però alhora també han de témer que puguin perdre la feina o que l'hagin de canviar per un lloc de treball pitjor pagat.

—**Llavors són totes dues cares de la moneda. La gent acaba perdent més que no guanya?**

—De vegades és així, perden més que no guanyen. La globalització no sempre significa que només hi hagi guanyadors. No és veritat que tot el que genera la globalització sigui útil per a tothom au-

tomàticament. Continua existint la realitat dels avantatges de costos comparatius de Ricardo.

—**Pel que diu, sembla que sigui contrari a la globalització.**

—Per evitar malentesos: la vida en un món globalitzat implica, en línies generals, un augment del benestar material. El coneixement del món s'ha desenvolupat i estès mitjançant els canvis tecnològics des dels temps d'Isaac Newton, és indubtable. Com a patriota americà he celebrat l'ascens d'Europa després de la guerra. En temps de guerra, l'economia és un joc en què, mentre l'un guanya, l'altre perd: l'ascens de Bismarck va significar el descens de Napoleó III, si pensa en la guerra francoprussiana de 1870-71. En canvi, durant la postguerra, la cosa canvia: Alemanya va millorar i França també.

—**Això vol dir que en temps de pau la majoria treuen profit de l'economia mundial?**

—La seva generació viu millor que la dels seus pares, i els pares viuen millor que els seus, respectivament. No tindríem aquest fort creixement econòmic a tot el món sense la força dinàmica de la globalització, però no tothom en treu el mateix profit.

—**Això és un fenomen nou?**

—Deu fer 35 anys que vaig fer un discurs davant la junta directiva de Ford. Els vaig preguntar: “Poden imaginar que, en algun moment, en algun lloc del món es podrà fabricar un Ford a un preu millor?” Aleshores pensava en Toyota. Als assistents, no els va agradar l'al·lusió. Quan Toyota va poder fabricar més eficientment cotxes millors i més barats que els fabricants de Detroit, la situació, segons les meves matemàtiques, no era de guany/guany, sinó de guany/pèrdua. I nosaltres érem els perdedors.

—**Això encara és així?**

—Crec que els economistes americans han minimitzat la importància de la globalització, no eren conscients que el procés no ha acabat ni de bon tros. És un model típic de la història de l'economia: a la majoria de països, a més de situacions de guany/guany, també n'hi ha de guany/pèrdua.

—**I què ve després?**

—En el món global, la divisió dels ingressos intensifica la separació entre la meitat de dalt i la de baix. La globalització ens proporciona un benestar addi-

Samuelson al seu despatx del MIT, a Cambridge.

cional, però també ens porta inseguretat i tensions afegides, a més d'un augment de la desigualtat. A Amèrica això és una causa d'aterroriment entre els empleats.

—**Els treballadors són els qui ho noten més.**

—Sí, però fins i tot per a gent que ha estudiat al MIT, les coses han canviat. Abans cada vegada que canviava de feina era per aconseguir-ne una de millor, els ingressos augmentaven fins que es jubilaven. Això ja no funciona així, ningú no pot preveure com transcorrerà la seva carrera laboral. Vivim en un món en tensió, en un món nerviós.

—**On veu els signes?**

—En alguns casos, els presidents de junta directiva mantenen el seu càrrec només durant tres anys. No em fan cap pena, perquè durant aquest temps poden guanyar una pila de diners. L'edifici en què ens trobem era, abans, la seu central als Estats Units d'Unilever. Un dels directius més ben pagats d'Amèrica tenia el despatx just tres pisos més amunt. Cobrava aproximadament 1.000 dòlars per dia laborable. L'empleat mitjà potser en cobrava la quarantena part. Sap quines són les xifres actuals?

—**No deuen ser més baixes...**

—El factor és 400, com a mínim en algunes empreses. El mercat no té cor, el mercat no té cervell. Fa el que fa. Cada vegada que obro el diari veig que hi ha una altra empresa que no compleix les seves obligacions sobre pensions, i això passa d'acord amb la llei. Abans mai no havien passat coses així.

—**La situació que descriu hauria de ser una raó molt destacada per a un moviment sindicalista.**

—Als Estats Units els sindicats ja són morts des de fa temps, des que Ronald Reagan va esdevenir president. En aquella època van perdre molt del seu poder, ja que van deixar de tenir amics a Washington. Però encara hi ha una cosa més important: tots els èxits que un sindicat aconseguia en una empresa eren victòries pírriques. Només acceleraven l'adquisició de l'empresa pels competidors japonesos.

—**Llavors, si la globalització també té parts negatives, com s'haurien d'evitar?**

—Potser hauríem de frenar una mica el procés, però no es pot aturar i tampoc no s'hauria de fer. Això és el que haurí-

em de fer: ajudar la gent que en pateix les conseqüències. Podem aprofitar la força del sistema fiscal per redistribuir els diners de la gent rica, com jo, als qui siguin menys rics. I això gairebé no frenaria el nostre creixement.

—**Però això no canvia gens el resultat: els llocs de treball estan en perill.**

—Als Estats Units, on no hi ha sindicats forts que mantinguin els salaris, la gent accepta una feina encara que sigui pitjor pagada que l'anterior. A Alemanya això no passa gaire sovint, però si es bloqueja aquest ajustament, l'economia nacional anirà perdent força. Per cert, els salaris per hora a França i a Alemanya són més o menys iguals que els dels EUA. Tot i això, els francesos i els alemanys treballen menys hores.

—**L'ampliació de la jornada laboral seria una sortida de la crisi a Alemanya?**

—Crec que el creixement a Alemanya tornarà a agafar impuls, però cal que canviï el sistema de contractació de personal. Fins i tot a Dinamarca els empresaris poden acomiadar empleats, i això compta amb el suport dels sindicats. És una part del que es necessita per sobreviure i per créixer.

—**La política té el poder d'organitzar la globalització?**

—És clar, la política és molt important. Els donaré un exemple: el 1945 jo era un economista jove i intel·ligent. Em trobava al punt més alt de les meves facultats. Si en aquella època m'haguessin entrevistat...

—**Sembla que l'Índia i la Xina poden desenvolupar-se amb més èxit.**

—L'Índia només s'ha passat dormint quaranta anys, i la Xina és un goril·la de 400 quilos assegut al mig de la sala d'estar. És inevitable, i aquesta vegada espero encertar, que la Xina superarà el Japó en un futur no gaire llunyà.

—**Espera que la Xina pugui desplegar un poder econòmic superior al dels Estats Units?**

—Si el desenvolupament de la Xina es va actualitzant de manera objectiva i realista, la Xina serà l'economia dominant del món si el sistema polític no ho evita. I aquí aquest "si" és molt important.

—**Els crítics diuen que la Xina vulnera les regles de la competència lleial. Creu que aquest país només pot treure profit del comerç lliure?**

—D'un país amb uns salaris tan baixos i una productivitat tan limitada no es poden esperar unes condicions laborals i una regulació mediambiental tan estrictes com les que hi ha a països com Alemanya. Jo vaig néixer en una regió siderúrgica, a Gary, Indiana. D'això ja fa molt, gairebé noranta anys. Si, a un treballador, li queia acer fos a la cama, no interrompia la feina ni una vegada. Ja poden veure com han canviat les coses. I això també passarà a la Xina.

—Quin judici hauria fet de l'actual economia global el seu professor, l'economista austríac Joseph Schumpeter, que considerava que la destrucció creativa era la força impulsora del capitalisme?

—Li hauria agradat aquesta dinàmica. Vaig parlar amb ell deu dies abans de la seva mort, durant un acte celebrat per la unió d'economistes americans l'any 1949. Coneixia força bé la seva posició. Diria que aquesta explosió d'energia que es va produir amb l'invent de l'ordinador concordaria perfectament amb el seu llibre *La teoria del desenvolupament econòmic*, del 1912. Crec que hauria sentit simpatia per l'expressió ministra britànica Margaret Thatcher i que hauria rebutjat els programes dels socialdemòcrates alemanys, encara que ell va ser ministre de Finances en un govern socialdemòcrata. Però ell tenia altres preferències.

—Per què el capitalisme s'ha de domesticar?

L'economista Joseph Schumpeter.

—El capitalisme necessita unes regles del joc. Necessita un sistema jurídic fiable. Una persona no pot deixar diners a una altra si aquesta no està obligada a tornar-los. En el món dels negocis això és tan cert com entre els estats. No crec que el president Bush tingui tant poder per dir als xinesos el que han de fer. Els parla com a igual.

—Molta gent té por de la nova competència de l'Orient. Fins a quin punt amenaça l'economia nord-americana?

—Encara podem ser com el ciclista que talla el vent als altres, però els de darrere cada vegada són més a prop. La posició dels Estats Units està sota pres-

sió perquè ens hem convertit en una societat que gairebé no estalvia. Som una societat del "jo, jo, jo... i ara". No podem ni en els altres ni en demà.

—I la televisió n'és responsable?

—No és l'única, és clar. Els EUA són tan vulnerables perquè la nostra població està envellint, igual que la del Japó o la d'Alemanya. L'any 2020 la generació del *baby boom* començarà a jubilar-se. Aquesta situació ja es coneix des de començament de la dècada del 1980. Els empleats haurien d'haver estalviat fins a l'últim cèntim, però de fet, només gasten. Recorrem als estalvis de països que són molt més pobres que nosaltres. Aquests països utilitzen els seus excedents comercials i llavors demanen emprèstits estatals de baix interès als EUA.

—Es refereix a les relacions especials entre els Estats Units i la Xina: la República Popular dona als EUA un crèdit gairebé il·limitat i els americans els compren els productes.

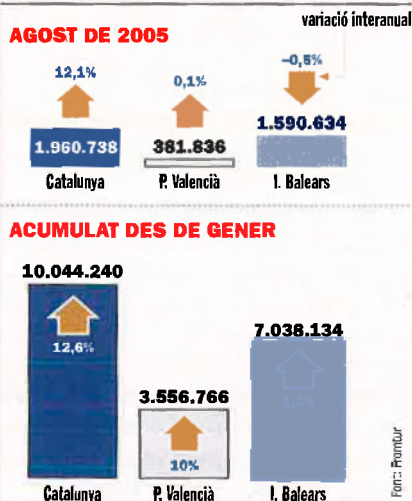
—Els xinesos passaran un temps fent això, però quan arribi la transició demogràfica, això podria canviar. Llavors no solament seran els estrangers els qui hi retirin els diners, sinó que també els americans invertiran a l'estranger fins que tot acabi tan embolicat que hagin de començar els controls de capital.

Frank Hornig
Alexander Jung

© Der Spiegel - EL TEMPS
Traducció: David Egea

Breus

Entrada de turistes estrangers

Menys turistes estrangers a les Illes

Per primera vegada en molts anys, les Illes Balears han registrat un descens del nombre de turistes internacionals al mes d'agost, tot i que en el que portem d'any aquest turisme ha crescut un 1,3%. Els tot inclòs i les ofertes de darrera hora no han donat el resultat que esperaven les operadores, que preveien un creixement notable d'aquest sector.

Per altra banda, Catalunya es manté com la primera destinació de turisme estranger de l'estat espanyol, amb un increment del 12% respecte a l'agost del 2004, mentre que el País Valencià és manté gairebé igual, amb un minso creixement de l'0,1%.

La Generalitat Valenciana sancionarà camps de golf...

Pot semblar contradictori: un govern que autoritza la construcció de desenes de camps de golf i la construcció massiva ara anuncia un pla per salvar els espais protegits dels efectes de la implantació d'un camp de golf. Però l'executiu de Camps ha anunciat que sancionarà amb 60.000 euros els projectes de golf que incorrin en una "infracció urbanística greu", un cop s'aprovi la llei reguladora de camps de golf. Segons el conseller de Territori i Habitatge, Rafael Blasco, "amb aquestes sancions es confirma la política de tolerància zero del Govern valencià amb els abusos urbanístics". Curiós, si més no...